

การคอร์รัปชันทางการเมืองที่สะท้อนผ่านละครโทรทัศน์ชุด “เหนื่อเมฆ”

POLITICAL CORRUPTION REFLECTING ON THE DRAMA SERIES “NUA MEK”

วงเดือน ขาวสุข¹ และ รศ.ดร.ลักขณา คล้ายแก้ว²

¹นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต, oo.vesper@gmail.com

²อาจารย์ที่ปรึกษา, ผู้อำนวยการหลักสูตรนิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรังสิต

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในประเด็นปัญหาการคอร์รัปชันทางการเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการเล่าเรื่องที่สะท้อนปัญหาการคอร์รัปชันทางการเมืองในละครโทรทัศน์ชุด “เหนื่อเมฆ” กับประเด็นปัญหาการคอร์รัปชันทางการเมือง โดยศึกษาละครโทรทัศน์ชุด “เหนื่อเมฆ” ภาค 1 ที่ออกอากาศในปี พ.ศ. 2553 จำนวน 15 ตอน และ “เหนื่อเมฆ” ภาค 2 ที่ออกอากาศในปี พ.ศ. 2555 จำนวน 9 ตอน ด้วยวิธีการวิเคราะห์บทสนทนา ตัวละคร และฉากผ่านแนวคิดการเล่าเรื่องในละคร รวมถึงวิเคราะห์บริบททางการเมืองไทยที่สะท้อนการคอร์รัปชันทางการเมืองผลจากการวิจัยพบว่า

กลวิธีการเล่าเรื่องที่สะท้อนปัญหาการคอร์รัปชันทางการเมืองในละครโทรทัศน์ชุด “เหนื่อเมฆ” ภาค 1 และ 2 สามารถแบ่งได้จากการวิเคราะห์โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ความขัดแย้ง ตัวละคร และบทสนทนาและฉาก พบว่า ละครโทรทัศน์ชุด “เหนื่อเมฆ” ภาค 1 และ 2 มีลักษณะการเล่าเรื่องที่คล้ายกัน แต่ละคร “เหนื่อเมฆ” ภาค 2 ในปี พ.ศ. 2555 ได้เพิ่มเติมการเล่าเรื่องตัวละครด้านไสยเวทย์ มีศาสตร์ราหู 4 ชั้น ที่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างตัวละครดีและเลว

ประเด็นปัญหาการคอร์รัปชันทางการเมืองในละครโทรทัศน์ชุด “เหนื่อเมฆ” ภาค 1 และ 2 พบว่า ละคร “เหนื่อเมฆ” ภาค 1 ในปี พ.ศ. 2553 กล่าวถึงประเด็นคอร์รัปชันโดยทั่วไปของข้าราชการตำรวจ และนักธุรกิจ ซึ่งเป็นประเด็นคอร์รัปชันที่เราสามารถพบในสังคมปัจจุบัน เช่น การรับสินบน บ่อนการพนัน การค้าประเวณี และยาเสพติด ส่วนละคร “เหนื่อเมฆ” ภาค 2 ในปี พ.ศ. 2555 กล่าวถึงประเด็นปัญหาการคอร์รัปชันทางการเมืองของนักการเมืองและนักธุรกิจ ซึ่งเป็นการบริหารงานที่เอื้อผลประโยชน์ให้กับนักการเมืองและนักธุรกิจ ที่เป็นพรรคพวกของตนเอง นอกจากนี้ยังอ้างความชอบธรรมในการบริหารประเทศ

ละคร “เหนื่อเมฆ” ในปี พ.ศ. 2555 ได้สะท้อนตัวละครนักการเมืองดีและเลวในอุดมคติของวิชาชีพนักการเมืองในมุมมองของผู้ผลิตและนักเขียนบทประพันธ์ ได้แก่ 1) คุณธรรมจริยธรรม 2) ความชอบธรรมทางการเมือง 3) ความโปร่งใส 4) การมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งที่นักการเมืองและข้าราชการที่ดีพึงมี

คำสำคัญ: การเล่าเรื่อง, คอร์รัปชันทางการเมือง

ABSTRACT

This research is a textual analysis and content analysis on political corruption issues. The purpose of this study is to study the techniques of storytelling reflecting political corruption in the Nua Mek television series on political corruption. 15 episodes Nua Mek 1 television series broadcasted in 2010 and 9 episodes of Nua Mek 2 television series broadcasted in 2012 were analyzed in terms of dialogue, character, and scene through the concept of storytelling. Thai political contexts reflecting political corruption was as well analyzed. The research revealed that.

The narrative strategies that reflect political corruption in Nua Mek 1 and Nua Mek 2 television series can be divided into the analysis of theme, conflict, characters, dialogue and scene. It was found that the narration of Nua Mek 1 and Nua Mek 2 were similar. Anyhow, Nua Mek 2 broadcasted in 2012 has added storytelling on characters with black magic and four weapons that cause conflict between good and bad character.

Regarding political corruption issues in Nua Mek 1 and Nua Mek 2, it was found that Nua Mek 1 broadcasted in 2010 was about general corruption of polices and businessmen which is a corruption issue that we can find in today's society, such as taking bribes, gambling, prostitution and drugs. Nua Mek 2 broadcasted in 2012 was about political corruption issues of politicians and businessmen with a management that provides benefits for politicians and businessmen who are in their favoritism. Furthermore, they also claim for righteousness in the administration of the country.

Nua Mek in 2012 has reflected good and bad politician characters in the ideal politicians in the view of producers and writers including 1) Moral ethics 2) Political legitimacy 3) Transparency 4) Public Participation, which are what good politicians and government officials should have.

Keywords: narrative, political corruption

1. บทนำ

สังคมไทยกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน เกิดขึ้นมาช้านานตั้งยุคสมัยก่อน จนมาถึงปัจจุบันเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันยังคงปรากฏอยู่ในระบบราชการของไทย สาเหตุของการทุจริตคอร์รัปชันเริ่มจากความเหลื่อมล้ำทางสังคม ความอยากมีอำนาจ สิ่งเหล่านี้เป็นบ่อเกิดที่ทำให้ผู้มีอำนาจในการบริหารบ้านเมืองตั้งแต่ข้าราชการระดับสูงจนถึงข้าราชการระดับล่างบางคนยอมกระทำความผิด เพียงเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ ลาภ ยศ เงินทอง เพื่อการดำรงอยู่ทางสังคมเป็นที่นับหน้าถือตาของคนในสังคม

ความขัดแย้งในระบบราชการของไทย นับวันยิ่งขยายวงกว้าง และทวีความรุนแรง ความต้องการที่จะมีอำนาจในการบริหารเพื่อเข้ามาครอบงำผลประโยชน์ให้ตนเอง และพวกพ้อง เริ่มจาก ข้าราชการระดับล่าง การคดโกง เล็กๆ น้อยๆ การรับสินบนของเจ้าหน้าที่รัฐ การเพิกเฉยต่อการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่รัฐ ของนักการเมือง หรือกลุ่มผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น ด้วยกรรับเงิน การยกย่องความรวยมากกว่าความดีของคน คนร่ำรวยสามารถเนรมิตได้ทุกสิ่งที่ต้องการ จากการคดโกงเล็กๆ ก็เริ่มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ระบบราชการไทยซึ่งเป็นระบบอุปถัมภ์ อาศัยการพึ่งพา การ

เกื้อหนุน เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน การตรวจสอบมีความลำบาก จากการกระทำความผิดของข้าราชการระดับล่าง นำมาสู่การยกระดับเป็นการคอร์รัปชันระดับชาติ ที่ยิ่งนานวันยิ่งเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และมีความรุนแรง โดยการบริหารงานที่ไม่โปร่งใสของพรรคการเมือง การบริหารนโยบาย การใช้อำนาจในการบริหารที่ไม่ซื่อสัตย์สุจริต การออกนโยบายหรือกฎหมายที่เอื้อประโยชน์ให้ธุรกิจของครอบครัว วงศาคณาญาติ และพวกพ้อง (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2553) ได้จำแนกรูปแบบของการคอร์รัปชันอย่างกว้างๆ ออกได้ดังนี้ คือ

1. การคอร์รัปชันขนาดเล็ก (Petty corruption) หมายถึง การคอร์รัปชันที่มีขนาดของเงินเล็กน้อย หรือมีวงเงินรวมน้อยการรับเงินที่ไม่ชอบธรรม หรือไม่ถูกต้องของเจ้าหน้าที่รัฐ

2. การคอร์รัปชันขนาดใหญ่ (Grand corruption) หมายถึง การคอร์รัปชันที่โดยทั่วไปแล้วมีขนาดของวงเงินจำนวนมาก

3. การคอร์รัปชันในเชิงของการบริหารหรือปฏิบัติการ (Administrative corruption) หมายถึง การคอร์รัปชันที่เกิดจากลักษณะของการปฏิบัติ การบังคับใช้ระเบียบ การปฏิบัติงานอื่นๆ โดยทั่วไป

4. การคอร์รัปชันเชิงนโยบาย (Policy corruption) หมายถึง การคอร์รัปชันที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบต่างๆ ในเชิงโครงสร้าง ทั้งทางด้านนโยบาย การดำเนินการ หรือการบริหาร โดยมีการใช้ข้อกำหนดของกฎหมายมารองรับ

สื่อมวลชนถือได้ว่ามีบทบาทในการสะท้อนความเป็นไปของสังคม สื่อมวลชนมีหน้าที่ในการนำเสนอข่าวสารให้ประชาชนรับรู้ โดยการนำเสนออันนี้อาจมีหลากหลายรูปแบบ ผู้ผลิตรายการอาจใช้กลวิธีการนำเสนอผ่านละครโทรทัศน์ ถึงแม้จะเป็นสื่อเพื่อความบันเทิงก็จริง แต่ก็มีการสอดแทรกในแง่มุมของปัญหาสังคม ปัญหาครอบครัว ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในวงราชการ โดยผ่านการเล่าเรื่องที่สะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในขณะนั้นของสังคมไทย (พิมพ์พร สุนทรวิริยกุล, 2551)

ละครโทรทัศน์เรื่อง เหนือเมฆ ถือว่าเป็นละครหนึ่งที่สะท้อนปัญหาการคอร์รัปชันทางการเมือง ที่มาพร้อม กับรูปแบบความบันเทิง ละครโทรทัศน์เรื่อง เหนือเมฆ มีความพิเศษ คือ เป็นละครที่ถูกเขียนบทขึ้นมาใหม่จากความ ต้องการของผู้ผลิต ซึ่งแตกต่างจากละครเรื่องอื่นๆ ที่เอามาจากนวนิยายดัดแปลงมาเป็นละคร ละครโทรทัศน์เรื่อง เหนือเมฆ แบ่งเป็น 2 ภาค ผลิตโดยบริษัท เมตตาและมหานิยม จำกัด ได้ คุณคชาหัตต์ บุษปะเกษ มาเป็นผู้เขียนบท ประพันธ์ ซึ่งเป็นการเขียนบทขึ้นมาใหม่ทั้ง 2 ภาค และกำกับ โดย คุณนนทรี นิมิบุตร ออกอากาศทาง สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ทั้ง 2 ภาค

เหนือเมฆภาคที่ 1 เป็นการถ่ายทอดเรื่องราวของข้าราชการประจำ พรรคการเมือง และกลุ่มนักธุรกิจที่ให้การสนับสนุนกลุ่มการเมืองอยู่เบื้องหลังที่กระทำผิดกฎหมาย ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในวงราชการ ออกอากาศเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2553 ทุกวันจันทร์-อังคาร เวลา 20.30 น. ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3

เหนือเมฆภาคที่ 2 ตอนมือปราบจอมขมังเวทย์ เป็นการถ่ายทอดเรื่องราวการทุจริตการคอร์รัปชันของนักธุรกิจที่เข้ามามีบทบาททางการเมืองในการบริหารประเทศ เกิดการแย่งชิงอำนาจ เกี่ยวพันกับไสยศาสตร์ อำนาจ ลึกลับ ออกอากาศเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2555 ทุกวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ เวลา 20.30 น. ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3

ละครโทรทัศน์เรื่อง “เหนือเมฆ” ภาค 1 และ 2 ประสบความสำเร็จ และเป็นละครที่ได้รับการกล่าวขานกัน มาก ด้วยการนำเสนอที่เข้มข้น เร้าใจในสไตล์ละครแอ็คชั่น ด้วยเนื้อหาที่ถูกลงใจหลายๆ คน เป็นการนำเสนอทั้งด้าน บวกและด้านลบในระบบราชการของสังคมไทย สะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นมาช้านานในวงราชการ ทั้งนี้ช่วงเวลาการ

ออกอากาศของละครเรื่องนี้ยังเป็นช่วงที่ระบบการเมืองของไทยประสบปัญหาความขัดแย้งอย่างรุนแรง เกิดการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย ทวงคืนความถูกต้อง เปิดโปงการกระทำที่ทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมืองทั้งหลาย ซึ่งละครเรื่องเหนือเมฆทั้ง 2 ภาค ได้นำเสนอเนื้อหาที่ค่อนข้างสอดคล้องกับปัญหาที่ปรากฏอยู่ขณะขนาดนั้น ทำให้ผู้ชมเชื่อว่าสิ่งที่ละครได้นำเสนอนั้นมีเค้าโครงความจริง และนั่นก็เป็นที่มาของการสั่งแบนของละครเรื่องเหนือเมฆภาคที่ 2 ซึ่งเหลืออีกเพียง 3 ตอนละครก็จะจบลง เพราะเนื้อหาที่เข้มข้นในการนำเสนอเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมืองอย่างชัดเจน ทำให้สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ต้องสั่งแบนละครเรื่องนี้ทันที โดยอ้างว่าเนื้อหาของละครบางช่วงบางตอนขัดต่อมาตรา 37

มาตรา 37 ตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.2551 นั้น ระบุไว้ว่า “ห้ามไม่ให้ออกอากาศเนื้อหารายการที่มีลักษณะล้มล้างการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือมีการกระทำซึ่งเข้าลักษณะลามกอนาจารหรือมีผลกระทบต่อทำให้เกิดความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชนอย่างร้ายแรง” ซึ่งเป็นเหตุผลหลักที่สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ได้นำมาอ้างต่อ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ถึงที่มาของการงดออกอากาศของละครเรื่องเหนือเมฆภาคที่ 2 (เครือข่ายพลเมืองเน็ต, 2551) แต่หลังจากที่ละครโทรทัศน์เรื่องเหนือเมฆภาคที่ 2 ถูกงดออกอากาศไป ได้มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์อย่างมาก มีการรวมตัวกันในสื่อสังคมออนไลน์เพื่อเรียกร้องให้นำละครเรื่องนี้มาออกอากาศอีกครั้ง แต่สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ก็ได้พิจารณาแล้วว่าไม่นำละครเรื่องนี้ซึ่งเหลืออีกเพียง 3 ตอนสุดท้าย มาออกอากาศจนกระทั่งปัจจุบัน

จากความสำคัญดังกล่าวทำให้การเล่าเรื่องของละครโทรทัศน์เรื่องเหนือเมฆทั้ง 2 ภาค มีความน่าสนใจที่จะทำการศึกษาถึงกลวิธีการเล่าเรื่องที่สะท้อนปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันทางการเมืองผ่านละครทั้ง 2 ภาคนี้ ที่มีความแตกต่างจากละครเรื่องอื่นโดยทั่วไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษากลวิธีการเล่าเรื่องที่สะท้อนปัญหาการคอร์รัปชันทางการเมืองของละครโทรทัศน์ชุด “เหนือเมฆ”
- 2) เพื่อศึกษาประเด็นปัญหาการคอร์รัปชันทางการเมืองในละครโทรทัศน์ชุด “เหนือเมฆ” ทั้งภาค 1 และภาค 2

3. การดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการคอร์รัปชันทางการเมืองที่สะท้อนผ่านละครโทรทัศน์ชุด “เหนือเมฆ” ภาค 1 และ 2 เป็นการวิเคราะห์ด้วยบท (Textual Analysis) โดยผู้วิจัยมุ่งศึกษาวิเคราะห์โครงเรื่อง กลวิธีการเล่าเรื่องที่สะท้อนปัญหาการคอร์รัปชันทางการเมืองในละครโทรทัศน์ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในประเด็นปัญหาการคอร์รัปชันทางการเมือง

4. สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาสื่อประเภทวิทยุทัศน์ และเอกสารประกอบ ผลการวิเคราะห์ด้วยบท และบริบททางการเมืองไทยที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิดเรื่องการคอร์รัปชันทางการเมืองสะท้อนในละครโทรทัศน์ชุด “เหนือเมฆ” ภาค 1 และ 2 ผู้วิจัย

สามารถแบ่งการสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ กลวิธีการเล่าเรื่องที่สะท้อนปัญหาการรับชั้นทางการเมือง และประเด็นปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันทางการเมืองในละครโทรทัศน์ชุด “เหนื่อเมฆ” ภาค 1 และ 2 ดังนี้

กลวิธีการเล่าเรื่องปัญหาการคอร์รัปชันทางการเมืองในละครโทรทัศน์ชุด “เหนื่อเมฆ” ภาค 1 และ 2

จากการศึกษาพบว่า ละครโทรทัศน์ชุด “เหนื่อเมฆ” ภาค 1 และ 2 มี 5 ลักษณะได้แก่ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ความขัดแย้ง ตัวละคร และบทสนทนาและฉากของตัวละครมีความใกล้เคียงกัน กล่าวคือ เป็นการเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างอุดมการณ์วิชาชีพของตัวละครมีความสัมพันธ์กันทั้ง โครงเรื่องหลัก และ โครงเรื่องรอง ทำหน้าที่เชื่อมโยงการดำเนินเรื่องตั้งแต่ต้นจนกระทั่งจบ ซึ่งสอดคล้องกับ เพ็ญศิริ เสวตวิหารี (2551) กล่าวถึง โครงเรื่องเกี่ยวกับความสำเร็จ เป็นเรื่องของคนที่พยายามต่อสู้ฟันฝ่าอุปสรรคเพื่อ ไปสู่ความสำเร็จ การพิสูจน์ตนให้ผู้อื่นยอมรับ สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1) วิเคราะห์โครงเรื่อง

โครงเรื่องของละครโทรทัศน์ชุด “เหนื่อเมฆ” ภาค 1 และ 2 มีลักษณะโครงเรื่องเป็นไปตามลำดับขั้นตอน 5 ขั้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Muller and Williams (1985 อ้างถึงใน ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, 2534) กล่าวว่ามีลำดับเหตุการณ์ของโครงเรื่อง ประกอบด้วย 1) การเริ่มเรื่อง (Exposition) 2) การพัฒนาเหตุการณ์ (Rising Action) 3) ภาวะวิกฤต (Climax) 4) ภาวะคลี่คลาย (Falling) และ 5) การยุติเรื่องราว (Ending) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นเหตุเป็นผลของเหตุการณ์ เช่นการเดินเรื่องในวันแรกของตัวเอกที่มีปัญหากับตัวละครผู้ร้าย จนมาถึงบทสรุปของเรื่องที่คลี่คลายได้เพราะความพยายามของตัวละครเอกและตัวละครผู้ช่วยเหลือ แต่ที่ต่างกันในละคร “เหนื่อเมฆ” ภาค 2 ได้เพิ่มตัวละครที่มีความแพนตาซีเรื่องไสยเวทย์ทั้งดีและเลว การแข่งขันชิงศาสตราวุธ 4 ชิ้น เพื่อความยิ่งใหญ่ มีอำนาจเหนือทุกสิ่งทุกอย่าง นอกจากนี้ยังสอดแทรกเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของวิชาชีพนักการเมืองและข้าราชการเพิ่มเติมด้วย

2) วิเคราะห์แก่นเรื่อง

การเล่าเรื่องของละครชุดเรื่อง “เหนื่อเมฆ” ทั้งภาค 1 และ 2 แบ่งลักษณะของแก่นเรื่องไว้ 4 ลักษณะได้แก่ แก่นเรื่องเกี่ยวกับความแตกต่างทางสังคม (Outcast Theme) เป็นเรื่องราวการดำเนินชีวิตของตัวละครที่มีชาติกำเนิดที่คล้ายกัน แต่การดำเนินชีวิตในสังคมแตกต่างกัน ที่ต้องการหลุดพ้นจากความผิดที่ไม่ได้ก่อขึ้น พยายามต่อสู้เพื่อให้ได้ซึ่งเสรีภาพของตนเอง แก่นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจ (Power Theme) ความขัดแย้งที่เกิดจากตัวละครที่ต้องการขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีพยายามทำทุกวิถีทางเพื่อให้มาซึ่งอำนาจ แก่นเรื่องเกี่ยวกับศีลธรรมจริยธรรม (Morality Theme) สะท้อนความขัดแย้งที่เกิดของตัวละครผู้ร้ายที่ขาดศีลธรรมจรรยา ตรงกันข้ามกับตัวละครเอกดำรงอยู่ในคุณธรรม จริยธรรม ทำหน้าที่วิชาชีพด้วยความซื่อสัตย์ยุติธรรม ปกป้องประเทศให้พ้นจากการคอร์รัปชันของนายทุน หรือพวกทุนการเมือง แก่นเรื่องเกี่ยวกับความรัก (Love Theme) นำเสนอผ่านตัวละครผู้เป็นแม่ ที่มีความรักต่อลูกด้วยความบริสุทธิ์ แม้มีเรื่องเข้าใจผิดกัน หรือวิชาชีพที่ขัดแย้งกันก็ตาม ตามแนวคิดของ Goodlad (1971 อ้างถึงใน สีนียา ไกรวิมล, 2545) ที่ว่าละครที่มีแนวคิดเรื่องเกี่ยวกับศีลธรรมจริยธรรม เนื้อเรื่องจะแสดงให้เห็นการที่บุคคลเลือกที่จะกระทำระหว่างความดีกับความชั่ว และผลของการทำความดีและความชั่วนี้ แนวคิดเรื่องกับอำนาจ (Power Theme) เนื้อเรื่องที่แสดงความขัดแย้งระหว่างบุคคล 2 หรือ 2 กลุ่ม ที่มีความต้องการในสิ่งเดียวกัน เช่น ตำแหน่งหน้าที่ อำนาจในการบริหาร และการแสวงหาอำนาจด้วยการต่อสู้กับอุปสรรคเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ

3) วิเคราะห์ความขัดแย้ง

ลักษณะความขัดแย้งที่เกิดขึ้นพบว่าตัวละครเอกและตัวละครผู้ร้ายมีความสัมพันธ์เรื่องอิทธิพล อำนาจ ผลประโยชน์ภายในพรรคการเมืองแทบทั้งสิ้น ซึ่งในภาพรวมแสดงให้เห็นว่าตัวละครต้องเผชิญทั้งสิ่งที่ดี สิ่งที่ร้าย มีทั้งผู้ช่วยเหลือ ผู้ที่ทำร้าย ในสภาพการณ์ความขัดแย้งที่หลายสาเหตุ อาทิ ความขัดแย้งภายในจิตใจ ความขัดแย้งระหว่างบุคคล ด้วยเหตุเหล่านี้ทำให้ตัวละครแต่ละตัวมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับการดำรงชีวิตจริง สอดคล้องกับที่ จิรวดี วิไลลอย (2547) กล่าวว่า ความขัดแย้งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างคนกับคน ความขัดแย้งภายในจิตใจ โดยคู่ขัดแย้งมีลักษณะความขัดแย้งระหว่างนายทุน กับนักการเมือง นักการเมืองกับข้าราชการ นายทุนกับประชาชน ซึ่งทั้งหมดมีความหมายที่ขัดแย้งกัน

4) วิเคราะห์ตัวละคร

ตัวละครมีความร่วมสมัย ตัวละครทุกตัวสามารถพบอยู่ในชีวิตจริง ๆ เช่น ตัวละครนักการเมือง นักธุรกิจ ข้าราชการตำรวจ และสื่อมวลชนซึ่งตัวแทนของประชาชน ตัวละครเหล่านี้มักมีบทบาทที่แตกต่างกัน บางตัวละครมีอำนาจต่อรอง มีอิทธิพล หรือบางตัวละครต้องต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจให้ตัวละครมีบทบาทสมจริงมากที่สุด แสดงให้เห็นที่ไปที่มาที่ไปอย่างชัดเจน การวางตัวละครได้สร้างให้ตัวละครมีมิติหลากหลายบทบาท เพื่อชวนให้ผู้ชมติดตามละครได้ทุกตอนอย่างมีอรรถรส ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Swain (1982 อ้างถึงใน ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, 2543) ที่กล่าวถึงตัวละครตายตัวและตัวละครรอบด้าน ซึ่งละครชุดเรื่อง “เหนือเมฆ” ทั้งภาค 1 และ 2 พบว่ามีความหลากหลายของตัวละครทั้งแบบตายตัวที่สามารถคาดเดาได้ และแบบรอบด้านที่ไม่สามารถคาดเดาได้เปลี่ยนไปตามบทบาทของตัวเอง

5) วิเคราะห์บทสนทนาและฉาก

บทสนทนาและฉากที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ชุดเรื่อง “เหนือเมฆ” ภาค 1 และ 2 แสดงถึงความขัดแย้งของตัวละครที่สำคัญบทสนทนาช่วยสนับสนุนแก่นความคิด และเข้าถึงถึงลักษณะนิสัยพฤติกรรมของตัวละครแต่ละตัว เรื่อง อารมณ์ ความคิด ความรัก โลก โกรธ หลง สอดคล้องกับที่ ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์ (2543) กล่าวว่า บทสนทนาเป็นวิธีการถ่ายทอดเรื่องราว ความคิด และอารมณ์ของผู้เขียนบทออกมาทางคำพูดของตัวละครหรือบทสนทนา การเขียนบทที่ดีนั้น ผู้เขียนจะต้องเขียนเรื่องราวให้เหมาะสมกับประเภทละคร ซึ่งละครเรื่องนี้ในบทสนทนาและฉากได้สะท้อนแนวคิดไว้ 3 ลักษณะดังนี้ 1) แนวคิดเรื่องศีลธรรม เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ซื่อตรงต่อหน้าที่ การเสียสละ และการเรียกร้องความยุติธรรม 2) แนวคิดเรื่องอำนาจ เกี่ยวกับอำนาจเงิน การใช้อำนาจทางการเมืองในทางที่ผิด การคอร์รัปชันและ 3) แนวคิดเรื่องความรัก เกี่ยวกับความรักระหว่างแม่กับ ความรักแบบคู่รัก และความรักแบบมิตรภาพระหว่างเพื่อน ส่วนฉากที่ปรากฏอยู่ในละครชุดเรื่อง “เหนือเมฆ” ทั้งภาค 1 และภาค 2 นั้นส่วนใหญ่เป็นฉากของพรรคการเมือง ที่ประชุมชน สถานที่ราชการ ชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ Roberts (1992 อ้างถึงใน มลฉิณี นิลมาณี, 2540) ฉากเหล่านี้ล้วนช่วยสนับสนุนโครงเรื่องให้เกิดความสมจริง สามารถบอกฐานะความเป็นอยู่ ความแตกต่างด้านวิชาชีพของตัวละคร เช่น ฉากชุมชน แสดงถึงความแออัดของผู้คน และยังสามารถบอกถึงฐานะทางสังคม ส่วนฉากพรรคการเมือง ที่ประชุมชน แสดงถึงความเป็นอยู่ที่สูงกว่า วิชาชีพที่มั่นคง ฐานะหน้าตาทางสังคม

ประเด็นปัญหาการอุปสรรคทางการเมืองในละครโทรทัศน์ชุด “เหนื่อเมฆ” ภาค 1 และ 2

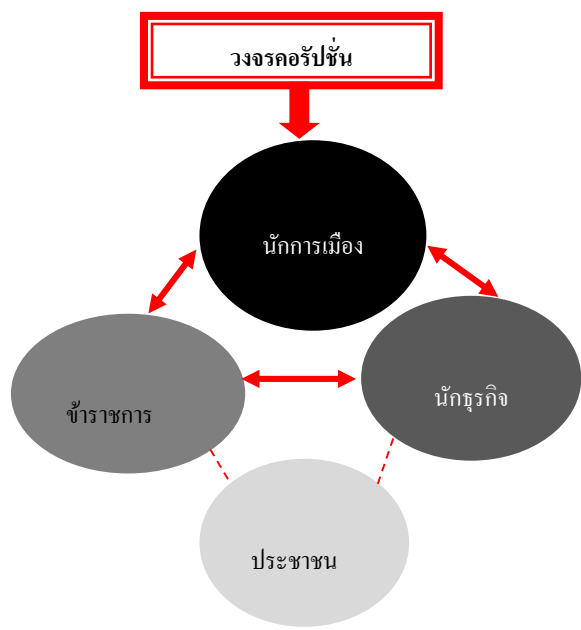
จากการศึกษาพบว่า ในการเล่าเรื่องของละคร โทรทัศน์ชุด “เหนื่อเมฆ” ภาค 1 และ 2 ที่เกี่ยวกับการคอร์รัปชันทางการเมือง จะเกี่ยวข้องกับตัวละคร 4 กลุ่มอาชีพ กล่าวคือ 1) นักการเมือง 2) นักธุรกิจ 3) ข้าราชการ 4) ประชาชน ผู้วิจัยได้สร้างแบบจำลอง (Model) ที่เกี่ยวกับการคอร์รัปชันสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1) **นักการเมือง** ถือเป็นกลุ่มอาชีพที่มีโอกาสคอร์รัปชันได้สูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการที่นักการเมืองมีอาชีพทางธุรกิจมาก่อนเข้าสู่วงการเมืองและต้องรักษาอาชีพและผลประโยชน์ที่ได้รับอยู่เดิมไว้ต่อไป แม้จำนวนนักการเมืองในสภามีน้อย แต่มีอำนาจบริหารนโยบาย เป็นผู้กำหนดนโยบาย จึงสามารถใช้อำนาจต่อสังคมว่าเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เมื่อเป็นผู้กำหนดนโยบายเอง

2) **นักธุรกิจ** ถือเป็นอาชีพที่มีใกล้ชิดกับนักการเมืองมากเพราะการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ ระบบอุตสาหกรรมต่างๆ ของรัฐต้องพึ่งพานักธุรกิจในด้านการลงทุนและเงินจำนวนมาก โอกาสประมูดโครงการของรัฐ สัมปทานต่างๆ จึงเป็นสาเหตุให้มีการคอร์รัปชัน เพื่อให้ได้ประโยชน์ร่วมกันดังกล่าว

3) **ข้าราชการ** อยู่ภายใต้การปกครองของรัฐ มีหน้าที่ปฏิบัติตามนโยบายที่รัฐวางไว้ ภายใต้กฎข้อบังคับของรัฐ โดยคำนึงถึงประโยชน์ประชาชนและประเทศชาติเป็นที่ตั้งจนทำให้ข้าราชการเกิดความอึดอัดหรือพยายามแสวงหาอำนาจ จึงเป็นโอกาสให้นักธุรกิจที่ต้องการแสวงหาประโยชน์

4) **ประชาชน** ในที่นี้หมายถึงวิชาชีพที่เป็นตัวแทนประชาชนและสังคม เป็นปากเสียงแทนประชาชนได้ คือ อาชีพสื่อมวลชน หน้าที่ของสื่อมวลชนคือคอยตรวจสอบ รายงานความจริงให้ประชาชนรับรู้ และไม่บิดเบือนความจริง ผลกระทบจากการเมืองการปกครองของนักการเมือง แต่หากสื่อมวลชนไม่ทำหน้าที่ของตน ประชาชนก็ไม่สามารถเข้าถึงเรื่องคอร์รัปชันในระดับต่างๆ ในระดับต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างลับๆ ได้

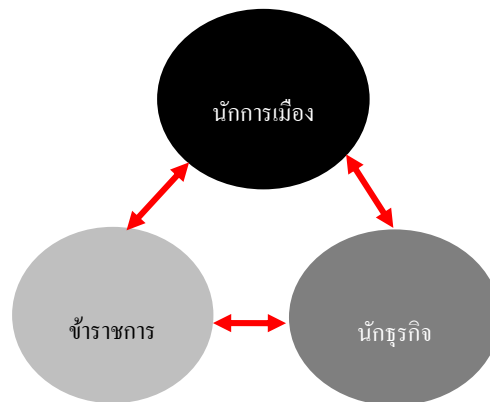

รูปที่ 1.1 แบบจำลอง (Model) กลุ่มอาชีพที่มีโอกาสเกิดการคอร์รัปชัน

1) ความสัมพันธ์กับการคอร์รัปชันทางการเมืองในละครโทรทัศน์ชุด “เหนือเมฆ” ภาค 1

จากการศึกษา ละครโทรทัศน์ชุด “เหนือเมฆ” ภาค 1 ออกอากาศในพ.ศ. 2553 พบการคอร์รัปชันของ ตัวละครที่มีกลุ่มอาชีพนักการเมือง , ข้าราชการ และนักธุรกิจ ตามแบบจำลองวงจรการคอร์รัปชันที่ 1 และ 2 สามารถแบ่ง ลักษณะการคอร์รัปชันเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การคอร์รัปชันขนาดเล็กย่อย (Petty Corruption) และ 2) การคอร์รัปชันขนาดใหญ่ (Grand Corruption) สามารถอธิบายได้ตามรูปที่ 1.2 ดังนี้

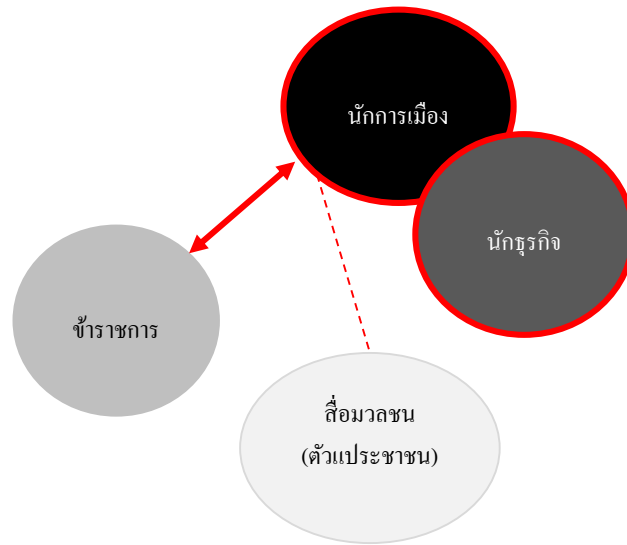
รูปที่ 1.2 แบบจำลองการคอร์รัปชันละครโทรทัศน์ “เหนือเมฆ” ภาค 1

1.1) การคอร์รัปชันขนาดเล็กย่อย (Petty Corruption) เป็นการคอร์รัปชันของข้าราชการและนักธุรกิจ ในลักษณะการแลกเปลี่ยนหน้าที่ของข้าราชการปล่อยให้ธุรกิจมีค่านักธุรกิจเกิดขึ้น และการมีส่วนได้เสียกับธุรกิจนั้น การเป็นความร่วมมือกันทุจริต ซึ่งเป็นคอร์รัปชันที่เราสามารถพบในสังคมปัจจุบัน เกี่ยวกับการรับสินบน บ่อนการพนัน การค้าประเวณี และยาเสพติดกับการค้าอาวุธสงคราม

1.2) การคอร์รัปชันขนาดใหญ่ (Grand Corruption) เป็นการคอร์รัปชันของนักการเมืองและนักธุรกิจ ในลักษณะผู้สนับสนุนพรรคการเมือง การให้เงินสนับสนุนพรรคการเมือง เพื่อให้ตนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เป็นการเปิดโอกาสให้นักธุรกิจเข้ามาชั่งเกี่ยวกับการบริหารงานของนักการเมือง สอดคล้องกับ ซีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (2553) กล่าวว่า การคอร์รัปชันมีลักษณะที่หลากหลายและแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของระบบการเมืองการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคมของประเทศนั้นๆ ตลอดทั้งโอกาสหรือสถานการณ์ของการคอร์รัปชัน

2) ความสัมพันธ์กับการคอร์รัปชันทางการเมืองในละครโทรทัศน์ชุด “เหนือเมฆ” ภาค 2

จากการศึกษา ละครโทรทัศน์ชุด “เหนือเมฆ” ภาค 2 ออกอากาศในพ.ศ. 2555 พบการคอร์รัปชันของตัวละครที่มีกลุ่มอาชีพนักการเมือง , นักธุรกิจ , ข้าราชการ และสื่อมวลชน ตามแบบจำลอง (Model) วงจรการคอร์รัปชัน สามารถแบ่งลักษณะการคอร์รัปชันเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การคอร์รัปชันในเชิงของการบริหารหรือปฏิบัติการ (Administrative) และ 2) การคอร์รัปชันเชิงนโยบาย (Policy corruption) สามารถอธิบายได้ตามรูปที่ 1.3 ดังนี้

รูปที่ 1.3 แบบจำลองการคอร์รัปชั่นละครโทรทัศน์ “เหนื่อเมฆ” ภาค 2

2.1) การคอร์รัปชั่นในเชิงของการบริหารหรือปฏิบัติการ (Administrative) เป็นการคอร์รัปชั่นของนายกการเมืองและข้าราชการ ในลักษณะที่นายกการเมืองเข้ามาแทรกแซงการทำงานของระบบราชการและความสัมพันธ์แบบส่วนตัวของข้าราชการกับนายกการเมือง การได้ตำแหน่งทางราชการของข้าราชการ โดยเส้นสายทางการเมือง ทำให้การบริหารงานของข้าราชการครอบงำโดยนายกการเมือง

2.2) การคอร์รัปชั่นเชิงนโยบาย (Policy corruption) เป็นคอร์รัปชั่นของนายกการเมือง นายกเมืองที่มีอาชีพเป็นนักธุรกิจมาก่อนเข้าระบบการเมือง ลักษณะการบริหารนโยบายจะเป็นเรื่องของผลประโยชน์ทับซ้อน จะเป็นนโยบายที่เอื้อประโยชน์ให้ธุรกิจแบบส่วนตัวหรือเครือข่ายนักธุรกิจด้วยกัน นอกจากนี้ยังพบว่านายกเมืองเข้ามาควบคุมการทำงานของสื่อมวลชน ในลักษณะการคุกคาม ข่มขู่ ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบหรือรายงานความจริงให้ประชาชนรับรู้เกี่ยวกับคดีทุจริตของระบบการเมืองและระบบราชการได้ ถือเป็นคอร์รัปชั่นเชิงนโยบายของผู้นำที่ผูกขาดอำนาจรัฐโดยตรง ผู้นำหน่วยงานที่ต่อต้านก็จะถูกโยกย้าย สอดคล้องกับ ชีริกัทร์ เสรีรังสรรค์ (2553) กล่าวว่า การคอร์รัปชั่นในลักษณะนี้ผลประโยชน์ส่วนตัวที่ขัดกับผลประโยชน์ส่วนรวมนั้น มีได้หลากหลายรูปแบบ ไม่จำกัดอยู่ในรูปของตัวเงิน หรือทรัพย์สินเท่านั้น แต่รวมรวมถึงผลประโยชน์อื่นๆ อาทิ การแต่งตั้งพรรคพวกเข้าไปดำรงตำแหน่งในองค์กรต่างๆ การได้รับสัมปทานหรือผลประโยชน์ทางการค้า

แนวคิดเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของตัวละครในละครโทรทัศน์ชุดเรื่อง “เหนื่อเมฆ” ภาค 1 และ 2

จากการศึกษาพบว่า ในละครโทรทัศน์ชุดเรื่อง “เหนื่อเมฆ” ภาค 1 และ 2 สิ่งที่เป็นแก่นความคิดที่สำคัญของเรื่อง ที่ผู้ผลิตต้องการสะท้อนให้ผู้ชมและระบบราชการ ระบบการเมืองตระหนักถึง คือ แนวคิดเรื่องคุณธรรมจริยธรรมวิชาชีพของนายกเมืองและข้าราชการ ควรมีในการบริหารนโยบายของรัฐบาลผ่านการเล่าเรื่องของตัวละครเอก ซึ่งเป็นตัวแทนนายกเมืองและข้าราชการ ส่วนในละครเรื่อง “เหนื่อเมฆ” ภาค 2 ได้มีการสร้างศาสตราจารย์ 4 ชั้น คือ 1) ตรีศูลวัชระ 2) อนันตคทา 3) จักรณารายณ์ 4) สังข์ไชยมงคล เป็นศาสตราจารย์ที่ตัวละครผู้ร้ายต้องการ

ครอบครองและแข่งขันจากตัวละครเอกเพื่อความยิ่งใหญ่แต่ไม่สามารถทำได้ ซึ่งเป็นลักษณะการใช้สัญญาเชิงวิพากษ์ ผู้นำที่มีคุณธรรมจริยธรรมในการปกครองประเทศ อุทิศตนเพื่อประเทศชาติอย่างแท้จริง และผู้นำที่ขาดคุณธรรมจริยธรรมในการปกครองประเทศ ใช้แต่อำนาจในการบริหารงาน มุ่งทำเพื่อประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง สอดคล้องกับ ภัทรยมน รัตนางกูร (2552) ได้กล่าวว่าการบริหารบ้านเมืองจะต้องอิงหลักธรรมมาภิบาล (Good Governance) ได้แก่ คุณธรรมจริยธรรม (Mora Ethics) ความชอบธรรมทางการเมือง (Political Legitimacy) ความโปร่งใส (Transparency) และการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) ซึ่งเป็นสิ่งที่นักการเมืองและข้าราชการที่ดีพึงมี

ความสัมพันธ์กับบริบททางการเมืองของไทยในละครโทรทัศน์ชุดเรื่อง“เหนื่อเมฆ” ภาค 1 และ 2

จากการศึกษา ความสัมพันธ์บริบทการเมืองของไทยในละครโทรทัศน์ชุดเรื่อง “เหนื่อเมฆ” ภาค 1 และ 2 พบว่า ละครเรื่องนี้นำเสนอเหตุการณ์ทางการเมืองที่มีความสอดคล้องกับเหตุการณ์ทางการเมืองของไทย โดยเสนอผ่านตัวละคร บทสนทนา ความขัดแย้ง การคอร์รัปชัน ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับบุคคลสำคัญในการเมืองของประเทศไทย เช่น ตัวละครผู้ร้ายกับตัวละครเอก แสดงเป็นพี่น้องกัน การใช้สัญลักษณ์ชื่อสำนักงานสืบสวนพิเศษ (TSI) หรือแม้แต่การตั้งชื่อพรรคการเมืองไททิวัดต์ ในละคร ตัวละครร้ายเป็นตัวแทนนักการเมือง ที่มาจากนักธุรกิจ จะมีความชัดเจนในเรื่องการคอร์รัปชันทางการเมือง เช่น การอนุมัติโครงการดาวเทียมดวงใหม่ เรื่องการอนุมัติโครงการตัดถนนเปิดเลนผ่านอุทยานแห่งชาติ โครงการ โครงการไฟฟ้านิวเคลียร์ หรือจะเป็นโครงการหินถ่านในหลายพื้นที่ ถ้าเทียบเคียงกับสถานการณ์การเมืองในสมัยระบอบพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ก็มีการอนุมัติโครงการเมกะโปรเจกต์อยู่หลายครั้ง จนเป็นที่มาของวิกฤตการณ์การเมืองไทยช่วงปี พ.ศ. 2547-2555 (วิกิพีเดีย, 2557) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศอย่างต่อเนื่องเป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่มการเมือง ซึ่งมีความเห็นต่อด้านและสนับสนุน พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และเกิดการชุมนุมอยู่บ่อยครั้ง เพื่อกดดันให้นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น จนมาในปี.ศ. 2554 จัดเลือกตั้งใหม่ปรากฏว่าพรรคเพื่อไทยได้เสียงข้างมากในสภา และนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร น้องสาวของพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 28 และเป็นนายกผู้หญิงคนแรกของประเทศไทย แต่ถูกวิพากษ์จากประชาชนบางกลุ่มอย่างมากถึงความไม่โปร่งใสในการบริหารงาน

ช่วงพ.ศ. 2555 เป็นช่วงเวลาที่ละครโทรทัศน์ชุดเรื่อง “เหนื่อเมฆ” ภาค 2 ออกอากาศจนเหลือ 3 ตอนสุดท้ายต้องถูกระงับไป โดยสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ให้เหตุผลว่า มาตรา 37 ตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.2551 นั้น ระบุไว้ว่า “ห้ามไม่ให้ออกอากาศเนื้อหารายการที่มีลักษณะล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือมีการกระทำซึ่งเข้าลักษณะลามกอนาจารหรือมีผลกระทบต่อทำให้เกิดความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชนอย่างร้ายแรง” ซึ่งรัฐบาลยุคนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ก็ถูกวิจารณ์อย่างหนักถึงความไม่ชอบธรรม (เครือข่ายพลเมืองเน็ต, 2551)

5) ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) จากการศึกษาวิจัย ละครเหนือเมฆ ภาค 2 พ.ศ. 2555 ดูกระจัดออกอากาศใน 3 ตอนสุดท้าย จากสถานีโทรทัศน์ต้นสังกัดเองทั้งที่มีเสียงเรียกร้องจากประชาชนอย่างกว้างขวางให้นำเสนอต่อสะท้อนให้เห็นการแทรกแซงจากผู้มีอำนาจทั้งทางตรงและทางอ้อมผู้ที่เกี่ยวข้องจึงควรให้สิทธิในการวิพากษ์ระบบการเมืองได้อย่างเสรีของผู้ผลิต นักเขียนบทละครโทรทัศน์ และผู้ชม

2) จากการศึกษาละครเหนือเมฆ ภาค 1 และ 2 พบว่า มีการนำเสนอเนื้อหาที่มีปลูกฝังเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมของนักการเมือง ดังนั้นในการสร้างสรรค์ละครผู้ผลิตละครโทรทัศน์ควรคำนึงถึงผู้ชมเป็นหลัก ไม่นั่นความบันเทิงมากเกินไป ควรสอดแทรกเน้นการให้สาระความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ชมในบริบทเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในการสร้างสรรค์งาน

เอกสารอ้างอิง

เครือข่ายพลเมืองเน็ต. (2551). *การงดออกอากาศของละครเรื่องเหนือเมฆภาคที่ 2*. สืบค้นจาก

<https://thainetizen.org/docs/thailand-operation-radio-tv-broadcasting-business-act-2551/>

จิรวดี วิไลลอย. (2547) *ประติมากรรมในการเล่าเรื่องและสุนทรียรสในภาพยนตร์ชุดดิเอ็กซ์ไฟล์ส*.

(Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

กิตนันทน์ อนุวัชสิริวงศ์. (2543) *นิเทศศาสตร์กับเรื่องเล่าและการเล่าเรื่อง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2553) *นักการเมืองไทย จริยธรรม ผลประโยชน์ทับซ้อน การคอร์รัปชัน สภาพปัญหา สาเหตุผลกระทบ แนวทางแก้ไข ครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ: สายธาร.

พิมพ์พร สุนทรวิริยกุล. (2551). *กระบวนการประกอบสร้างอุดมการณ์ในละครโทรทัศน์ไทยในช่วงภาวะวิกฤตทางการเมือง*. (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

เพ็ญสิริ เสวตวิหารี. (2541). *อิทธิพลของแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่ที่ปรากฏในภาพยนตร์ไทยของผู้กำกับรุ่นใหม่ระหว่างปี พ.ศ. 2538 – พ.ศ. 2540*. (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ภัทรชมน รัตนางกูร. (2552) *คุณธรรมและจริยธรรมของนักการเมือง*. สืบค้นจาก:

http://phatrasamon.blogspot.com/2009/08/blog-post_30.html

มลิณี นิลมาลี. (2540). *การเปรียบเทียบลักษณะไทยและลักษณะตะวันตก จากสื่อนวนิยายและสื่อภาพยนตร์ เรื่อง “กาเหว่าที่บางพลอง” และ “Village of the Damned”* (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

วิกิพีเดีย. (2557). *การเมืองไทย*. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม, 2557 จาก <http://th.wikipedia.org>

สินีญา ไกรวิมล. (2545). *ลักษณะของบทละครไทยที่ได้รับความนิยมช่วงหลังข่าวจากปี*

พ.ศ. 2535 – พ.ศ. 2544 (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3. (2553). *ละครเหนือเมฆ ภาค 1*. สืบค้นจาก <http://www.ch3thailand.com>

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3. (2555). *ละครเหนือเมฆ ภาค 2*. สืบค้นจาก <http://www.ch3thailand.com>